

Παρουσίαση του τόμου

ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ

Οι ναοί της του Θεού Σοφίας ανά τον κόσμο

21/10/2022, 18:15, Αίθριο Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού

Όπως διαβάζουμε στο εκδοτικό σημείωμα ο ανά χείρας τόμος *ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ, Οι ναοί της του Θεού Σοφίας ανά τον κόσμο*, είναι καρπός συνεργασίας της Γραμματείας της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης Ορθοδοξίας (Δ.Σ.Ο.) και του Κέντρου Αριστείας του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών "Αξιοποίηση Ορθόδοξης Κληρονομιάς και Διαθρησκευτικού Διαλόγου", με επιστημονική υπεύθυνη της έκδοσης την καθηγήτρια Χριστιανικής Αρχαιολογίας και Τέχνης του Τμήματος Θεολογίας του ίδιου Πανεπιστημίου, Ιωάννα Στουφή - Πουλημένου. Ο τόμος "περιλαμβάνει εμβληματικούς ναούς αφιερωμένους στην του Θεού Σοφία που ανηγέρθησαν έως τις αρχές του 20ου αιώνα (ο νεότερος ναός που παρουσιάζεται στον τόμο χρονολογείται το 1907)". Παράλληλος στόχος της συνέργιας αυτής είναι οι αφιερωμένοι στην του Θεού Σοφία ναοί που περιλαμβάνονται στον τόμο να αποτελέσουν τα σημεία - σταθμούς προτεινόμενης Ευρωπαϊκής Διαδρομής των Μνημείων της του Θεού Σοφίας (Αγίας Σοφίας) μέσα από την αναγνώριση ομόθεμης Πολιτιστικής Διαδρομής από το Συμβούλιο της Ευρώπης σε συνέχεια σχετικής αίτησης που θα υποβληθεί.

Αφορμή για την έκδοση στάθηκε η μετατροπή του ναού της Αγίας Σοφίας της Κωνσταντινούπολης σε μουσουλμανικό τέμενος τον Ιούλιο του 2020, όταν από το 1934 είχε μετατραπεί σε Μουσείο, γεγονός που έδωσε τη δυνατότητα, μετά και την αποκατάσταση και συντήρηση των ψηφιδωτών και του διακόσμου της, σε εκατομμύρια επισκεπτών και πιστών από όλον τον κόσμο να θαυμάσουν από κοντά το ναό σύμβολο του βυζαντινού πνεύματος, του χριστιανισμού και της οικουμενικότητας.

Ο τόμος με το ειδυλλιακό, νοσταλγικό όσο και πολλαπλών αναγνώσεων και συμβολισμών εξώφυλλο, τις 300 σελίδες, τις 228 έγχρωμες φωτογραφίες και σχέδια τυπώθηκε σε εννιά γλώσσες (αγγλική, αραβική, βουλγαρική, ελληνική, ιταλική, ουκρανική, ρωσική και σερβική) τον Σεπτέμβριο του 2021, στο τυπογραφείο της Βουλή των Ελλήνων, υπό τον γενικό συντονισμό του Κωνσταντίνου Μυγδάλη σε γλωσσική και εκδοτική επιμέλεια της Λούλας Κυπραίου.

Οι 17 πρώτες σελίδες περιλαμβάνουν κατά σειρά εκδοτικό σημείωμα, πρόλογο που συνυπογράφουν ο Γενικός Γραμματέας της Δ.Σ.Ο. δρ Μάξιμος Χαρακόπουλος και ο Πρόεδρος της Γενικής Συνέλευσης της Δ.Σ.Ο. Σεργκεί Γκαβρίλοφ, πρόλογο της επιστημονικής υπεύθυνης καθηγήτριας Ιωάννας Στουφή - Πουλημένου και εισαγωγικό κείμενο του αναπληρωτή καθηγητή Δογματικής και Συμβολικής Θεολογίας του ΕΚΠΑ Νικολάου Ξιώνη με θέμα: "Λόγος, Σοφία και Ακολουθία. Μια πορεία απελευθέρωσης από τον κοσμικό απομονωτισμό. Ακολουθεί ένα εκτενές

κεφάλαιο για την Αγία Σοφία Κωνσταντινούπολης ως προπομπός των επόμενων κεφαλαίων που θα αναφερθούν σε άλλες Αγίες Σοφίες ανά τον Κόσμο με συγγραφέα την επιστημονική υπεύθυνη του τόμου. Παρουσιάζονται ευσύνοπτα και ολοκληρωμένα η ιστορία, η αρχιτεκτονική, οι λειτουργικές κατασκευές, τα ψηφιδωτά και ως συμπέρασμα η ακτινοβολία του ναού. Στη συνέχεια εκκινεί η παρουσίαση των άλλων ναών με γεωγραφική κατανομή ανά χώρα με αλφαβητική κάθε φορά σειρά. Όλες οι μελέτες συνοδεύονται από υποσημειώσεις και σχετική βιβλιογραφία στο τέλος παρουσιάζοντας την ιστορία, την αρχιτεκτονική, τον διάκοσμο, τις κατασκευαστικές φάσεις, τα προσκνήματα, τα ταφικά μνημεία, τα ιερά λείψανα και κειμήλια που φυλάσσονται στο εσωτερικό τους. Παρουσιάζονται 38 ναοί Αγίας Σοφίας από 11 χώρες συμπεριλαμβανομένης βεβαίως και της Ελλάδας που αριθμεί 8 ναούς (Αγίες Σοφίες Ανδραβίδας, Δράμας, Θεσσαλονίκης, Καρδαμύλης, Κορώνης, Μονεμβασιάς, Μυστρά, Υπάτης). Από τη Βόρεια Μακεδονία, η Αγία Σοφία της Αχρίδας (1), από τη Βουλγαρία η Αγία Σοφία της Μεσημβρίας και η Αγία Σοφία της Σόφιας (2), από το Ηνωμένο Βασίλειο η Αγία Σοφία στο Λονδίνο και εκείνη στο Galston της Σκωτίας (2), από την Ιταλία οι Αγίες Σοφίες Βενετίας, d' Epiro Καλαβρίας, Μπενεβέντο, Πάδοβας, Orsomarso και Papasidero (6), από την Κίνα η Αγία Σοφία στη Χαρμπίν (1), από την Κύπρο η Αγία Σοφία της Λευκωσίας και της Πάφου (2), από τη Λευκορωσία ο ναός στο Πόλοτσκ (1), από την Ουκρανία ο ναός στο Κίεβο (1), από τη Ρωσία, οι ναοί στο Τσάρσκογιε Σελό, στο Βελίκι Νόβγκοροντ, στη Βόλγκντα, στο Κάμενκι, στο Λάισεβο, στο Πόυσετσνι Ντβορ και στο Σρέντνιγιε Σαντόβνικι της Μόσχας, στο Τομπόλσκ (8) και από την Τουρκία, οι ναοί στον Αίνο της Ανατολικής Θράκης, στη Βιζύη, στο Λέριο, στη Νίκαια Βιθυνίας και στην Τραπεζούντα (5). 38 ειδικοί επιστήμονες, 15 Έλληνες και 20 ξένοι, διαφόρων ειδικοτήτων, αρχαιολόγοι, αρχιτέκτονες, ιστορικοί, ιστορικοί της τέχνης, καθηγητές πανεπιστημίων, ερευνητές, διευθυντές, επιμελητές και επιστημονικοί συνεργάτες Μουσείων, συνάδελφοι της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Πολιτισμού, εκπρόσωποι, επικεφαλής πολιτιστικών φορέων και συλλόγων, καταθέτουν με συγκίνηση τη σκέψη και εμπειρία τους, με τα μάτια στραμμένα στη Μεγάλη Εκκλησία, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η επιστημονική υπεύθυνη καθηγήτρια Ιωάννη Στουφή - Πουλημένου στον πρόλογο της.

Ας μην αποστρέψουμε λοιπόν κι εμείς το βλέμμα και ας γίνουμε όλες και όλοι κοινωνοί αυτής της μεγάλης προσπάθειας: να επανέλθει ο ναός της Αγίας Σοφίας στην πρότερη κατάσταση ως παρακαταθήκη του βυζαντινού πολιτισμού, ως πανανθρώπινο σύμβολο ενότητας και πνευματικότητας.

Δρ Αγαθονίκη Τσιλιπάκου
Διευθύντρια Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού